

Oncologie in de tandheelkundige praktijk

Voorwoord

Mede door de vergrijzing neemt de kans op het krijgen van kanker, waar dan ook in het lichaam, nog steeds toe. Eén op de 4 mensen wordt ten minste eenmaal in zijn of haar leven met kanker geconfronteerd, terwijl 1 op de 5 eraan overlijdt. De inzichten in het ontstaan van de diverse kankersoorten zijn in het afgelopen decennium aanzienlijk toegenomen en bij sommige vormen van kanker heeft dat tot betere opsporings- en behandelresultaten geleid. Van tandartsen mag worden verwacht dat zij daarover in grote lijnen zijn geïnformeerd.

Omdat vermoedelijk het merendeel van patiënten met mondklachten zich als eerste tot een tandarts wendt, is goede kennis van de symptomen en de verschillende uitingsvormen van mondkanker en voorstadia daarvan van wezenlijk belang voor algemeen-practici. Een relatief voordeel is dat de meest voorkomende vorm van mondkanker, het plaveiselcelcarcinoom, zich ontwikkelt vanuit het slijmvlies of de gingiva en derhalve goed voor inspectie en palpatie toegankelijk is. Bij verdenking op maligne en premaligne afwijkingen, zoals leukoplakie, zal een kaakchirurg de eerst aangewezen zijn om nader diagnostisch onderzoek uit te voeren en het verdere beleid op zich te nemen. Wanneer daadwerkelijk sprake is van mondkanker zal de behandeling bij voorkeur moeten plaatsvinden in op dit gebied gespecialiseerde hoofd-halscentra. Deze centra zijn verenigd in een landelijke werkgroep, de Nederlandse Werkgroep voor Hoofd-Halstumoren. De werkgroep bestaat naast kaakchirurgen uit keel-, neus- en oorartsen, plastisch chirurgen, radiotherapeuten, internisten-oncologen, tandartsen maxillofaciale prothetiek, radiologen, pathologen en vertegenwoordigers van nog enkele andere specialismen. Daarnaast is er een landelijk werkverband voor paramedici, waarin onder andere mondhygiënist, diëtisten en logopedisten zijn vertegenwoordigd. Door voornoemd multidisciplinair centrumconcept kan zowel optimale aandacht worden besteed aan de medisch-technische aspecten van de behandeling van patiënten met mondkanker als aan de psychosociale en maatschappelijke aspecten. Naast chirurgische behandeling en in beperkte mate ook chemotherapie wordt bij veel patiënten gebruikgemaakt van aanvullende radiotherapie. Tandartsen en mondhygiënis-

ten spelen een cruciale rol bij de voorbereidingen van radiotherapie, aangezien het belangrijk is dat de mond tijdig focusvrij wordt gemaakt om complicaties tijdens en vooral ook na de radiotherapie te voorkomen. In sommige situaties zal na chirurgische behandeling en radiotherapie sprake zijn van een min of meer permanente trismus, waardoor reguliere tandheelkundige behandeling aanzienlijk bemoeilijkt kan zijn. Wanneer het bot van onder- of bovenkaak in het radiatieveld heeft gelegen, zal bij eventueel later noodzakelijke extracties, hoe eenvoudig ogenschijnlijk ook, te allen tijde profylactisch een antibioticum moeten worden voorgeschreven. Ook bij systemische behandeling van maligne tumoren buiten het hoofd-halsgebied is het diagnosticeren en zo mogelijk elimineren van foci van belang. Bij deze patiënten moeten na de oncologische behandeling in veel gevallen ook bij bloedige behandelingen voorzorgsmaatregelen worden genomen. Geneesmiddelen die de laatste tijd tot complicaties hebben geleid in de vorm van necrose van juist het kaakbot, zijn bisfosfonaten. Ook hiervan moeten tandartsen op de hoogte zijn.

Bij prothetische reconstructies in onder- en bovenkaak wordt veelal een beroep gedaan op tandartsen die in centra voor bijzondere tandheelkunde werkzaam zijn en vaak ook een deeltijd-aanstelling hebben in een oncologisch centrum. Ook in die situatie is vaak goed overleg vereist met de behandelend tandarts van de patiënt. Naast alle vaktechnische inzichten wordt van de mondzorgprofessie vooral ook een empathische houding verwacht in een voor patiënten meestal bijzonder moeilijke periode van hun leven.

Het is verheugend dat het merendeel van de sprekers van het door de Nederlandse Vereniging van Tandartsen georganiseerde congres 'Oncologie in de tandheelkundige praktijk', gehouden op 23 november 2007, bereid is geweest een manuscript van hun lezing ter beschikking te stellen van het *Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde*. Ook de lezers die niet in de gelegenheid waren eerdergenoemd congres bij te wonen, kunnen nu aan de hand van dit themanummer op de hoogte blijven van de meest recente inzichten op dit terrein.

Dankwoord

De redactie dankt de auteurs prof. dr. E. Bloemena, dr. J. Buter, A.E. Koch, dr. E.H. van der Meij, dr. E.A.J.M. Schulten, dr. F.K.L. Spijkervet, dr. M.A. Stokman, dr. J.G.A.M. de Visscher, prof. dr. A. Vissink en H.A.H. Winters voor het

aanleveren van een artikel over het onderwerp van hun lezing gehouden tijdens het najaarscongres van de Nederlandse Vereniging van Tandartsen op 23 november 2007 te Zeist.